

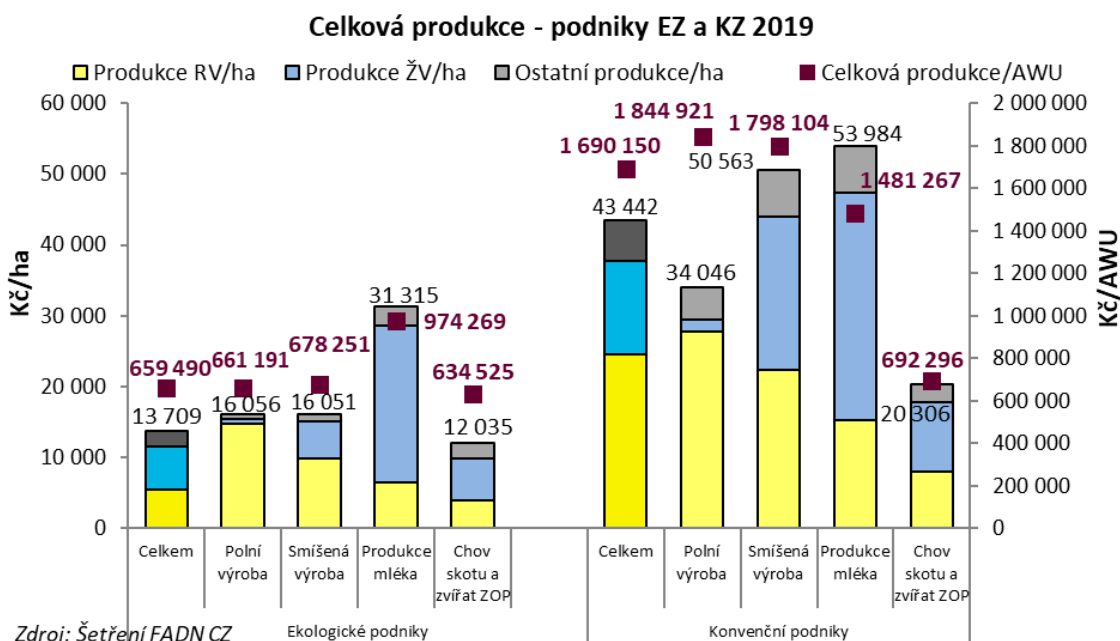
Výsledky ekologických zemědělců

Ing. Lenka Tumová, Ing. Zuzana Fuksová, Ph.D., Kontaktní pracoviště FADN, ÚZEI

Jak vypadalo ekologické zemědělství v roce 2019? Kontaktní pracoviště FADN, které v rámci ÚZEI, resortní organizace MZe, každoročně provádí výběrové šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků, porovnávalo výsledky ekologických a konvenčních podniků. V rámci rozšířeného šetření FADN za účetní rok 2019 byla zpracována data 242 subjektů, které reprezentovaly 3 696 plně ekologických podniků v ČR. Pro srovnání byl použit soubor 1 022 konvenčních subjektů, které reprezentovaly 13 258 konvenčních podniků v ČR.

Analyzovány byly výsledky ekologických (EZ) a konvenčních (KZ) zemědělců celkem a vybraných výrobních zaměření (VZ): polní výroba, smíšená výroba, produkce mléka a chov skotu, ovcí, koz a ostatních zvířat zkrmujičích objemnou píci (tj. chov skotu a zvířat ZOP). Nejvýznamnější skupinou ekologických podniků v ČR se 75,4% podílem jsou farmy zaměřené na chov skotu a zvířat ZOP. Pro hodnocení ekonomických výsledků jsou využívány ukazatele tzv. Standardního výstupu, a to v podobě vážených průměrů přepočtených na hektar využívané zemědělské půdy (z. p.).

Produkce a ekonomické výsledky EZ jsou, kromě dodržování požadovaných pravidel pro ekologické zemědělství, výrazně ovlivněny hospodařením v oblastech s přírodními omezeními (ANC); hospodaří v nich 86 % podniků EZ, ale jen 49 % podniků KZ. Průměrná výměra podniků EZ v roce 2019 byla 141,4 ha, intenzita chovů hospodářských zvířat pak 43,03 DJ na 100 ha z. p.

Průměrná hodnota vstupu pracovní síly ekologických podniků odpovídá počtu 2,08 AWU (přepočtených ročních pracovních jednotek) na 100 ha z. p., zatímco konvenční podniky využívají 2,57 AWU/100 ha. Mezi ekologickými podniky vykazují nejnižší hodnotu farmy orientované na chov skotu a zvířat ZOP (1,90 AWU/100 ha), nejvyšší pak skupina producentů mléka (3,21 AWU/100 ha). Využití pracovní síly je u podniků polní výroby (2,43 AWU/100 ha) a smíšené výroby (2,37 AWU/100 ha) srovnatelné vzhledem k vysokému podílu rostlinné produkce.

Celková produkce ekologických podniků (13 709 Kč/ha) je tvořena ze 44,5 % produkcí ŽV, ze 40,2 % produkcí RV a na ostatní produkci připadá 15,3 %. Podíl produkce RV stoupl v meziročním srovnání o 3,8 % díky příznivějšímu průběhu vegetačního období. Produkci ŽV ze 63,0 % představuje produkce hovězího a telecího masa a prodej zvířat k dalšímu chovu, z 16,5 % produkce mléka a mléčných výrobků a z 14,6 % produkce chovu ovcí a koz, včetně produkce ovčího a kozího mléka. Podniky s živočišnou výrobou napříč všemi výrobními specializacemi vykázaly významné meziroční snížení produkce mléka včetně jeho zpracování na mléčné výrobky a zároveň poměrně velký pokles v produkci hovězího masa. Tento stav byl důsledkem problémů z roku 2018, kdy kvůli nedostatku krmiva vlivem sucha docházelo ke snižování počtu užitkových zvířat a chovatelé cíleně snižovali natalitu stád. V produkci RV trvale dominují krmné plodiny (60,1 %), druhou nejvýznamnější položkou jsou obiloviny (20,3 %). V roce 2019 stoupl podíl produkce ovoce, který dosáhl 8,6 % z produkce RV. Nejvýznamnější složku ostatní produkce představují dlouhodobě příjmy z poskytování služeb cizím subjektům, v roce 2019 však stoupl i podíl příjmů z agroturistiky (16,1 % ostatní produkce).

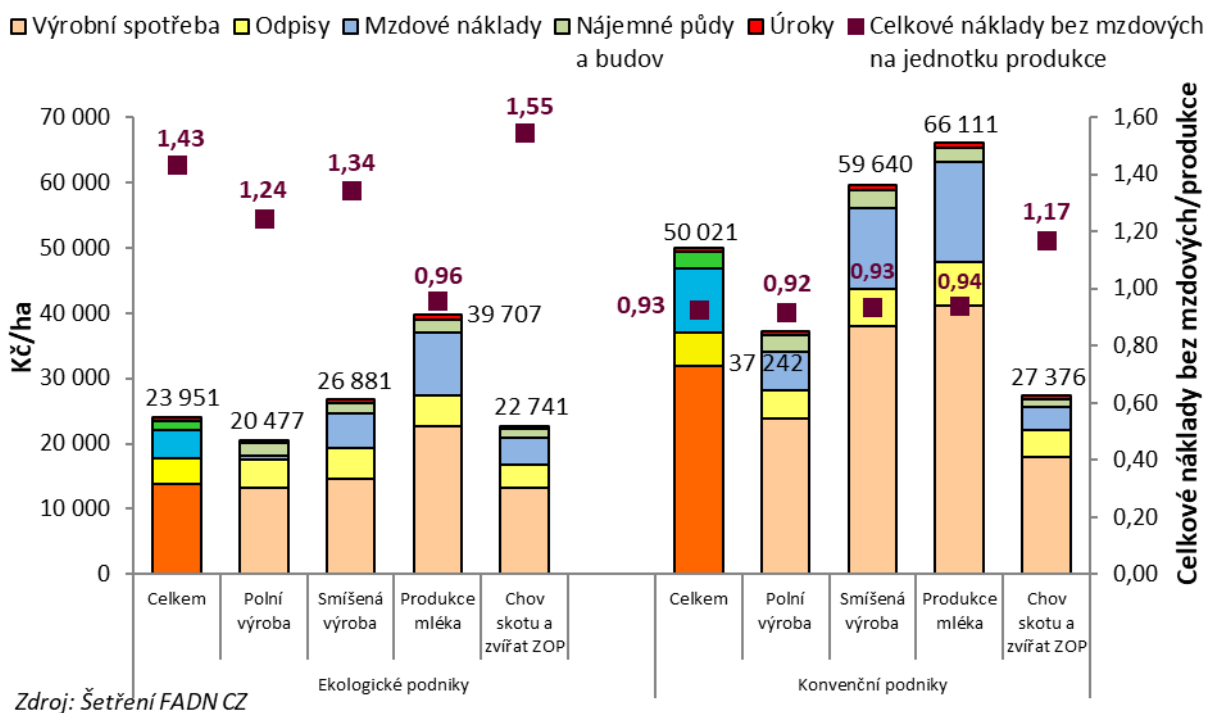
V ekologických podnicích, stejně jako u konvenčních podniků, vykazují nejvyšší úroveň celkové produkce podniky specializované na produkci mléka (31 315 Kč/ha), nejnižší pak podniky chovu skotu a zvířat ZOP (12 035 Kč/ha). Obdobně při srovnání produkce přepočtené na roční pracovní jednotku dosahují nejvyšší hodnoty producenti mléka (974 269 Kč/AWU) a nejnižší chovatelé skotu a zvířat ZOP (634 525 Kč/AWU).

Technologická omezení výroby

Při srovnávání produkce EZ a KZ je nutné vzít v úvahu faktory, které rozhodujícím způsobem odlišují tuto výrobu. Jedná se zejména o technologická omezení ekologické výroby, převažující lokalizaci výroby do oblastí ANC a výrazně odlišnou strukturu ekologických a konvenčních podniků. Celková produkce podniků EZ vztažená na 1 ha z. p. je na úrovni 31,6 % produkce konvenčních podniků. Největší rozdíl zůstává v produkci rostlinné výroby,

kde podniky EZ dosahují 22,4 % výše produkce KZ. Produkce živočišné výroby podniků EZ odpovídá 46,1 % produkce podniků KZ. Celková produkce na AWU je v EZ na úrovni 39,0 % konvenčních podniků.

Celkové náklady - podniky EZ a KZ 2019

Celkové náklady u podniků EZ činily 23 951 Kč/ha a obdobně jako hodnoty produkce se výrazně lišily u jednotlivých výrobních zaměření. Nejvyšší náklady mají producenti mléka (39 707 Kč/ha). Podniky chovu skotu a zvířat ZOP vykazují náklady na úrovni 22 741 Kč/ha. Výrobní spotřebu (57,8% podíl z celkových nákladů) tvoří přímé a ostatní věcné náklady. Nejvýznamnějšími položkami přímých nákladů jsou dlouhodobě náklady na krmiva a další náklady spojené s chovem zvířat a zpracováním produktů ŽV. Podniky EZ orientované na živočišnou výrobu vykazaly meziroční nárůst nákladů na vlastní krmiva i vyšší náklady na zpracování produkce. Ekologický způsob hospodaření souvisí s minimálními náklady na nákup hnojiv a prostředků ochrany rostlin. Podniky EZ mají větší podíl vstupů přepočtených na jednotku plochy, které mají povahu fixních nákladů, tj. odpisy, náklady budov a strojů atp., což souvisí s obvykle menší průměrnou výměrou ekologických podniků.

V nákladech na externí faktory (mzdy, nájemné půdy a budov, nákladové úroky) pokračuje trend růstu nájemného půdy a budov. Naopak po výrazném nárůstu mzdových nákladů v roce 2018 došlo v roce 2019 k jejich poklesu ve všech sledovaných VZ s výjimkou smíšené výroby. Příčinou byl pokles hodnoty počtu placených pracovních jednotek (placené AWU/100 ha) u většiny sledovaných výrobních zaměření.

Vzájemná srovnatelnost úrovně celkových nákladů EZ a KZ je částečně ztížena tím, že podniky EZ mají větší podíl neplacené práce nezapočítávané do celkových nákladů. Poměr je nejbližší u VZ chovu skotu a zvířat ZOP, kde náklady EZ dosahují 83,1 % nákladů KZ. U podniků produkce mléka tvoří náklady EZ 60,1 % nákladů KZ, u podniků polní výroby 55,0 % a u podniků smíšené výroby pouze 45,1 %.

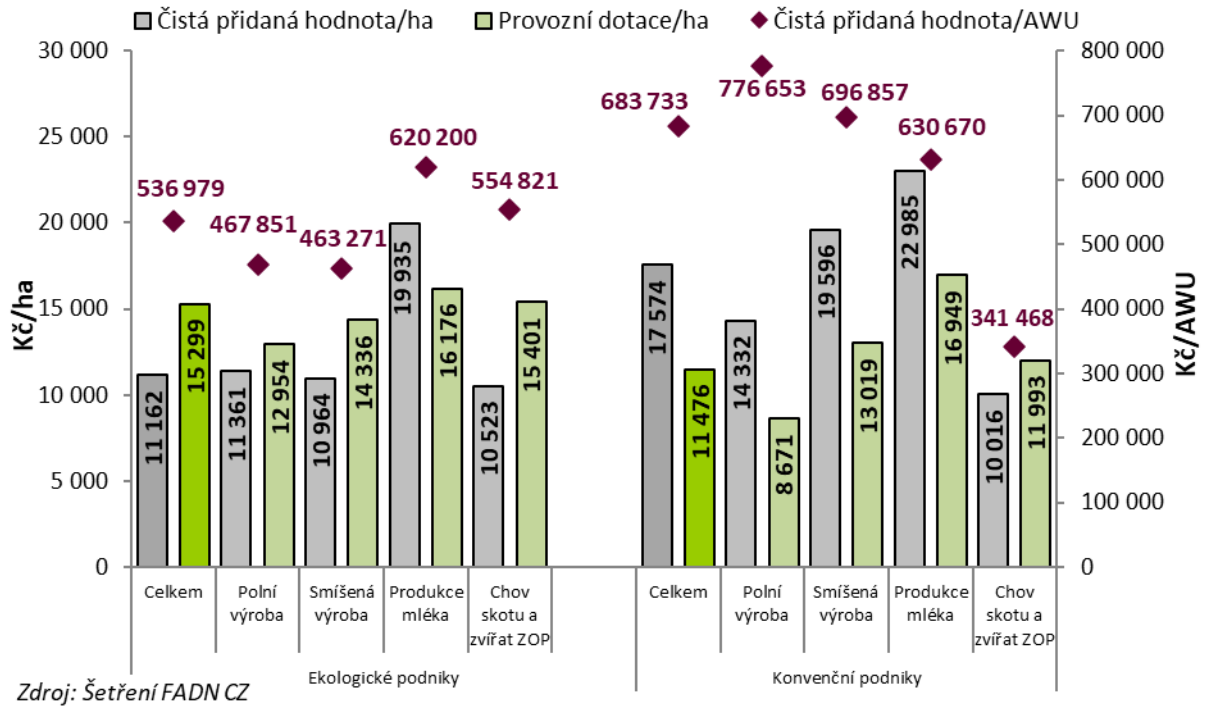
Úroveň nákladovosti výroby měřená poměrem celkových nákladů na jednotku produkce je u ekologických podniků výrazně vyšší (1,75) než v konvenčním systému hospodaření. Příznivé hodnoty koeficientu, tj. nižší než 1, dosahují v souboru EZ pouze podniky zaměřené na produkci mléka. Při snížení celkových nákladů o mzdové náklady pak podniky zaměřené na produkci mléka dosahují obdobné hodnoty tohoto ukazatele (0,96) jako konvenční podniky (0,94).

Čistá přidaná hodnota

Čistá přidaná hodnota (ČPH), která je důležitým ukazatelem ekonomické situace podniku, je u EZ více než u ostatních skupin zemědělců závislá na úrovni podpor a dotací. Nejvýznamnější položkami provozních dotací EZ jsou environmentální dotace (32,6 %) a Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce (34,3 %). Průměrné provozní dotace podniků EZ vztažené na hektar z. p. o 33,3 % převyšují dotace konvenčních podniků. Rozdíl je především v environmentálních dotacích (více než 6krát vyšší) a v dotacích na ANC (více než 3krát vyšší). Konvenční podniky naproti tomu získávají výrazně vyšší dotace na obnovitelné zdroje energií (téměř 10krát vyšší díky provozu bioplynových stanic v podnicích KZ, zatímco jejich počet v podnicích EZ je velmi malý), na plodiny (4krát vyšší) a na výrobní spotřebu (2,5krát vyšší).

Vyšší čerpání dotací umožňuje ekologickým podnikům dosahovat ČPH přepočtené na jednotku plochy (11 162 Kč/ha) jen o 36,5 % nižší, než jaké dosahují konvenční podniky (17 574 Kč/ha). Díky nižšímu počtu AWU je pak ČPH přepočtená na AWU u ekologických podniků o 21,5 % nižší (536 979 Kč/AWU) než u podniků konvenčních (683 733 Kč/AWU). Nejvyšší hodnoty ukazatele ČPH přepočtené na roční pracovní jednotku (AWU) vykazují ekologické podniky specializované na produkci mléka, která je téměř shodná (98,3 %) s hodnotou u konvenčních podniků téhož VZ. Ekologické podniky chovu skotu a zvířat ZOP mají, v porovnání s konvenčními podniky, hodnotu ČPH/AWU o 62,5 % vyšší. Tyto poměry potvrzují pozitivní vliv dotací a podpor (především dotací na ANC a na ekologické zemědělství) na celkovou ekonomiku ekologických podniků. Více informací můžete získat na webových stránkách www.fadn.cz.

Čistá přidaná hodnota, provozní dotace - podniky EZ a KZ 2019

Zdroj: Šetření FADN CZ